

Recenzja dotyczy wniosku o nadanie stopnia doktora habilitowanego sztuki Panu dr Wojciechowi Kapeli z Akademii Sztuk Pięknych im. Jana Matejki w Krakowie w dziedzinie sztuki w dyscyplinie sztuki plastyczne i konserwacja dzieł sztuki. Opinia sporządzona na podstawie decyzji Rady Doskonałości Naukowej DRKN.Z8.400.89.2023 z dnia 11 listopada 2023 roku oraz wniosku Przewodniczącego Rady ds. Stopni Akademii Sztuk Pięknych w Krakowie Prof. dr hab. Krzysztofa Tomalskiego z dnia 5 lutego 2024 roku.

Podstawą niniejszej opinii jest analiza dokumentacji przesłanej w formie wydrukowanej publikacji wraz z nośnikiem elektronicznym zawierającym następujący materiał:

1. Kopia Dyplomu Doktoratu
2. Dane wnioskodawcy
3. Autoreferat
4. Wykaz osiągnięć artystycznych
5. Dokumentacja dorobku artystycznego i projektowego
6. Dokumentacja osiągnięć dydaktycznych i popularyzacji nauki

Zgłoszonym osiągnięciem naukowo-artystycznym będącym podstawą ubiegania się o nadanie stopnia doktora habilitowanego jest:

„eMotion Design” Obrazowanie videograficzne w przestrzeni wystawienniczej i scenografii teatralnej. Zestaw czterech realizacji projekcji video i animacji dedykowanych wydarzeniom kulturalnym.

Przedstawienie sylwetki

Wojciech Kapela urodził się w 1972 roku. Jest absolwentem Akademii Sztuk Pięknych imienia Jana Matejki w Krakowie. W 1997 uzyskał stopień magistra sztuki na Wydziale Architektury Wnętrz. Promotorem pracy dyplomowej zatytułowanej „Mediateka - projekt architektury wnętrz inspirowany powieścią Williama Goldinga Wieża” był profesor Andrzej Głowacki, recenzję napisał dr Marek Braun. Dyplom został nagrodzony medalem krakowskiej ASP.

W 2010 roku na Wydziale Architektury Wnętrz macierzystej uczelni obronił pracę doktorską zatytułowaną „Muzeum jednego widza. Wirtualna interpretacja ekspozycji muzealnej: „Pradzieje i wczesne średniowiecze Małopolski” w Muzeum Archeologicznym w Krakowie. Konsekwencje zastosowania nieliniowej narracji w kształtowaniu wirtualnej przestrzeni wystawienniczej”. Promotorem w przewodzie doktorskim był profesor Jacek Cupryś zaś recenzentami zostali profesor Andrzej Wielgosz oraz dr hab. Jacek Śliwczyński, prof. ASP.

W latach 1997-2010 pełnił funkcję asystenta w I pracowni Projektowania Wystaw prof. Jacka Cupryśia oraz w pracowni Projektowania Graficznego dr hab. Stanisława Kluczykowskiego. Od 2011 do 2019 samodzielnie prowadzi przedmiot z autorskim programem Podstawy informatyki dla projektantów dla studentów I stopnia studiów stacjonarnych. W latach 2012-2023 prowadził przedmiot Intermedia (do 2020 wraz z dr Tomaszem Wesołowskim) dla studentów I i II stopnia studiów stacjonarnych. Dr Wojciech Kapela opracował autorski program dla przedmiotu Projektowanie graficzne, który w latach 2019-2023 prowadził dla studentów I stopnia studiów stacjonarnych. Jest zatrudniony na stanowisku adiunkta w Katedrze Projektowania Przestrzeni Ekspozycyjnych i Multimedialnych. Pełni funkcję Kierownika Zakładu Nowych Mediów na Wydziale Architektury Wnętrz ASP w Krakowie.

Równolegle jest zatrudniony od 2013 roku w Państwowej Wyższej Szkole Wschodnioeuropejskiej w Przemyślu w Instytucie Architektury Wnętrz / Instytut Sztuk Projektowych na stanowisku Starszego wykładowcy. Prowadzi przedmioty według autorskiego programu dla studentów I stopnia studiów stacjonarnych: Modelowanie 2D i 3D; Podstawy technik cyfrowych w projektowaniu; Projektowanie graficzne. W latach 2017-2019 oraz 2021-2022 był zatrudniony na Akademii Górniczo Hutniczej imienia Stanisława Staszica w Krakowie, gdzie prowadził przedmiot Podstawy projektowania artystyczno-graficznego na Studiach Podyplomowych – Grafika komputerowa i podstawy technik poligraficznych.

Informacje dotyczące osiągnięć naukowych, projektowych, organizacyjnych oraz ich ocena
(zgodnie z Art. 219. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce, Warunki nadania stopnia doktora habilitowanego)

„Autoreferat” dra Wojciecha Kapeli przeczytałem z dużym zainteresowaniem, ponieważ odnalazłem w nim wiele wątków, które są również moim zawodowym doświadczeniem. Nie dotyczy to umiejętności związanych z narzędziami do tworzenia videografiki i mappingu, ale doświadczeń osoby obejmującej przez siedemnaście lat stanowiska kierownicze, starającej się rozbudować i wzmocnić Wydział Grafiki gdańskiej ASP. Rozumiejąc wagę i konieczność poszerzania oferty edukacyjnej oddającej ducha czasu, a dotyczącej tzw. „ruchomego obrazu” czy też „grafiki kinetycznej” stworzyłem Katedrę Mediów, w strukturze której osadziłem fotografię, ale przede wszystkim utworzyłem pracownię animacji, mappingu oraz podstaw grafiki 3D. Proszę wybaczyć, że zamiast skupić się na osiągnięciach habilitanta piszę o sobie. Ale chcę przez to zaznaczyć, jak ważne są dla mnie obszary poszukiwań i realizacji artystyczno-projektowych, którymi zajmuje się dr Wojciech Kapela. Dzisiejszą grafikę i komunikację wizualną charakteryzuje przede wszystkim interaktywność oraz ruch. Zmiany w percepcji „użytkowego obrazu” czyli komunikatu graficznego na przestrzeni ostatnich trzydziestu lat, czyli od momentu, kiedy pojawiły się pierwsze smartfony (1992), są wprost gigantyczne. Powszechność aplikacji smartfonowych używanych do montażu filmików, prostych animacji no i oczywiście najnowszych osiągnięć AI związanych z tworzeniem grafiki wszelkiej maści zmienia paradygmat percepcji wizualnego świata, w którym obecnie żyjemy. Kwintesencją tych zmian jest określenie – obraz, grafika, która się nie rusza jest popsuta i bezużyteczna. Dla uspokojenia powiem, że sztuki czyste, piękne mają się dobrze i malarstwu, rzeźbie czy klasycznej grafice artystycznej nic nie zagraża. Zawsze bowiem będą ludzie, dla których kontemplacja i kontakt z zatrzymaną w kadrze emocją, myślą, zapisem ludzkiego losu będzie bezcenne.

Wracając do mojego zadania – oceny osiągnięć dra Wojciecha Kapeli – dowodem na ich pozytywny odbiór jest moja gotowość zaproszenia habilitanta na gdański Wydział Grafiki z gościnnymi warsztatami i wykładami.

Sądzę, że wiele osób pracujących na uczelniach artystycznych zgodzi się ze mną, że rozwój akademicki jest związany z naszą indywidualną pracą, którą wykonujemy we własnych pracowniach artystycznych i projektowych. Bardzo często inspiracją i motywacją do pracy i samorozwoju jest kontakt z rynkiem komercyjnym, który ma ogromną przewagę nad światem akademickim, ponieważ oferuje możliwość finansowania zadań, które stawia przed twórcami i projektantami. Twierdzę, że dzięki interesariuszom zewnętrznym następuje rozwój warsztatowy, narzędziowy i technologiczny uczelni artystycznych. Finansowanie działalności Akademii z dotacji ministerialnych zapewnia jedynie jako takie funkcjonowanie instytucji i skromną egzystencję ludzi dla nich pracujących. Osiągnięcia uczelni artystycznych opierają się na pasji i determinacji kadry naukowo-dydaktycznej realizującej programy i projekty będące niejednokrotnie realizacją osobistych wyzwań, które stawiają sobie artyści i projektanci. W sztukach pięknych jest to poszukiwanie własnego, indywidualnego języka opisującego świat, w sztukach projektowych potrzeba wyznaczania najlepszych standardów użyteczności rzeczy i przestrzeni, w której funkcjonuje człowiek. Ludzka potrzeba przekraczania granic jest stałą siłą napędzającą rozwój człowieka. Tak dzieje się również w naszym zawodzie. Rynek komercyjny, rozwój nowych technologii stymuluje również rozwój sztuki i projektowania. Wydaje się, że tak też się stało w przypadku bohatera tej recenzji. Fascynacja możliwościami, które otworzyły nowe narzędzia komputerowe zdefiniowała jego rozwój zawodowy. Praca nad projektami komercyjnymi, w tym animacje reklamowe i współpraca z dużymi firmami medialnymi (TVN, RMF, Polsat) oraz informatycznymi (Comarch, Optimus, Onet) były dla niego „najlepszą szkołą warsztatu zawodowego”, a jednocześnie jak sam podkreśla:

Każda realizacja była wyzwaniem i profesjonalną przygodą a dodatkowo pozwalała mi spełniać się artystycznie - przy większości projektów miałem swobodę zarówno na etapie koncepcji jak i sposobu jego realizacji.

Moim zdaniem świadczy to o jego zdolnościach do adaptacji i innowacji w dynamicznie rozwijających się warunkach rynkowych, umożliwiając równoległy rozwój artystyczny. Co ważne, od pracy indywidualnej potrafił przejść do współdziałania zespołowego. Takim przykładem był projekt „Art Lumino”, realizowany przez studio animacji, które Wojciech Kapela założył i nim kierował:

Istotą pomysłu było stworzenie treści, które poprzez swą atrakcyjną formułę wizualną i brak linearnej narracji mogły wypełniać współczesne przestrzenie architektoniczne. Forma ruchomych obrazów (moving pictures, environment ambient video) wyświetlanych na (dynamicznie wtedy rozwijających się) wielkoformatowych ekranach wysokiej rozdzielczości emitowana być miała w przestrzeniach publicznych (lotniskach, galeriach handlowych itp.).

Te działania przywodzą mi na myśl tureckiego artystę Refika Anadola i jego projekt „San Francisco International Airport Data Sculpture” (2015), w którym przetwarzał w czasie rzeczywistym strumienie danych operacji lotniskowych w celu stworzenia dynamicznych, wizualnych dzieł sztuki w przestrzeniach budynku lotniska.

Dr Wojciech Kapela równoległe do prac komercyjnych angażuje się w projekty kulturalne (oprawa multimedialna widowisk plenerowych i wystaw muzealnych – szczególnie ścisłą współpracę nawiązuje z Muzeum Narodowym w Krakowie). Od 2013 roku habilitant zaczął eksplorować techniki mappingu, co pozwoliło mu na pełniejsze wykorzystanie przestrzeni i trójwymiarowości w swoich pracach. Jego projekcje były wykorzystywane w licznych przedstawieniach teatralnych, co dodatkowo wzmocniło jego reputację jako innowatora w dziedzinie multimedialnych aplikacji w architekturze i teatrze na terenie całej Polski. W dokumentacji przedstawiającej wykaz osiągnięć znajdziemy osiemdziesiąt jeden zrealizowanych projektów. Dla porządku rzeczy wymienię kilka produkcji powstałych po uzyskaniu stopnia doktora:

1. „Powstanie Styczniowe 1863 w Dolinie Prądnika” | Wystawa plenerowa

Autor scenariusza: Olgierd Mikołajski

Zamek Królewski na Wawelu, Pieskowa Skała 2013

PROJEKT I REALIZACJA GRAFICZNA EKSPOZYCJI

Mój wkład w powstanie tego dzieła: projekt i realizacja wystawy plenerowej. Jestem jedynym autorem opracowania.

2. III Międzynarodowe Biennale Architektury Wnętrz

Bunkier Sztuki, Kraków 2014

OPRAWA VIDEO-GRAFICZNA, MAPPING, PROJEKCJE

Mój wkład w powstanie tego dzieła: projekt i realizacja mappingu architektonicznego na elewacji Bunkra Sztuki w Krakowie towarzyszącego otwarciu Biennale. Projekt i realizacja oprawy videograficznej III MBAW (w tym czołówki i spotu promocyjnego). Projekt i realizacja szeregu mappingów wystawienniczych w przestrzeniach Bunkra Sztuki w Krakowie. Jestem jedynym autorem powyższych opracowań.

3. „Kubrick” | Wystawa czasowa

kurator: Rafa Syska | projekt: Tomasz Wójcik

Muzeum Narodowe w Krakowie

PROJEKT I REALIZACJA INSTALACJI MULTIMEDIALNYCH

Mój wkład w powstanie tego dzieła: projekt i realizacja projekcji i mappingu w przestrzeni wystawy (strefa wejścia - hol główny MN, sala “Lśnienie”, sala “Odyseja kosmiczna 2001”). Jestem jedynym autorem opracowania.

4. „Akropolis” | Stanisław Wyspiański

reż. Anna Augustynowicz | scenografia: Marek Braun

Teatr Współczesny, Szczecin

Premiera: 20.03.2015

PROJEKCJE DO SPEKTAKLU

Mój wkład w powstanie tego dzieła: projekt i realizacja projekcji i oprawy video-graficznej spektaklu. Jestem jedynym autorem opracowania.

5. „Potęga Awangardy” | Klip filmowy promujący wystawę czasową
Muzeum Narodowe w Krakowie 2017

PROJEKT I REALIZACJA

Mój wkład w powstanie tego dzieła: projekt i realizacja krótkiej formy filmowej o charakterze promocyjnym (emisja TVP, TVP Kraków, Internet). Jestem jedynym autorem opracowania.

6. „Sztuka i Wolność” | Koncert Jubileuszowy 200-lecia ASP w Krakowie
Centrum Kongresowe ICE Kraków 2018

KONCEPCJA, PROJEKT I REALIZACJA MATERIAŁÓW WIZUALNYCH I OPRAWY PROJEKCYJNEJ

Mój wkład w powstanie tego dzieła: projekt i realizacja projekcji i oprawy videograficznej koncertu jubileuszowego 200 lecia ASP w Krakowie. Jestem jedynym autorem opracowania i współautorem koncepcji.

7. „Wariacje Tischnerowskie. Kabaret filozoficzny”

reż. Artur Więcek Baron

Spektakl TVP Kraków i Krakowskiego Teatru Scena STU, 2018

PROJEKCJE SCENICZNE

Mój wkład w powstanie tego dzieła: projekt i realizacja projekcji i oprawy video-graficznej spektaklu. Jestem jedynym autorem opracowania.

8. Wróg ludu | Henrik Ibsen

reż. Anna Augustynowicz | scenografia: Marek Braun

Teatr Nowy Im. Tadeusza Łomnickiego w Poznaniu

Premiera: 25.03.2022

PROJEKCJE DO SPEKTAKLU, REŻYSERIA ŚWIATEŁ

Mój wkład w powstanie tego dzieła: projekt i realizacja projekcji i oprawy video-graficznej spektaklu reżyseria światła. Jestem jedynym autorem opracowania.

9. Miarka za miarkę | William Shakespeare

reż. Bogdan Kokotek | scenografia: Krzysztof Małachowski

Těšínské divadlo Český Těšín, Czechy

Premiera: 11.03.2023

PROJEKCJE DO SPEKTAKLU

Mój wkład w powstanie tego dzieła: projekt i realizacja projekcji i oprawy video-graficznej spektaklu. Jestem jedynym autorem opracowania.

Prace dra Wojciecha Kapeli oraz ich artystyczny poziom są doceniane przez środowisko muzealników, twórców i krytyków teatralnych. Oczywiście spektakl teatralny jest dziełem zbiorowym, jednak trudno nie zauważyć, że dzisiejsze realizacje sceniczne praktycznie nie istnieją bez wizualnej warstwy multimedialnej, która coraz częściej zastępuje rozbudowane scenografie, stając się w sferze plastycznej ich główną atrakcją. Niejednokrotnie przejmując władzę nad wyobraźnią widza. Dlatego też nie dziwią wyróżnienia i nagrody, które te widowiska otrzymują (lista w dokumentacji habilitanta). Warto zazna-

czyć, że graficzna immersja optycznych efektów tworzących spektakl jest wprost proporcjonalna do wiedzy dotyczącej współczesnych narzędzi i najnowszych technologii audio-video. Habilitant dzięki praktyce swoją wiedzę stale poszerza i ugruntowuje. Ma to fundamentalne znaczenie w aspekcie jego pracy dydaktycznej.

Po przeczytaniu i obejrzeniu dostarczonej dokumentacji mogę stwierdzić, że istotą pracy dydaktycznej dra Wojciecha Kapeli jest holistyczne podejście do edukacji, które łączy głębokie zrozumienie nowoczesnych technologii z kreatywnością i praktycznym zastosowaniem wizji artystycznej. Jego metody nauczania koncentrują się na wykorzystaniu zaawansowanych narzędzi cyfrowych, nie tylko jako środków do osiągnięcia efektów wizualnych, ale jako narzędzi umożliwiających pełniejsze i bardziej świadome wyrażenie artystycznych intencji. Jest to widoczne w jego podejściu do przedmiotów takich jak **Podstawy informatyki dla projektantów** oraz **Intermedia**, gdzie technologia wspiera proces twórczy bez dominowania nad nim. To co bardzo doceniam to fakt, że habilitant rozumie i reaguje na dynamicznie zmieniające się środowisko technologiczne. Jego decyzja o przekazaniu przedmiotu **Informatyka dla projektantów** młodszemu nauczycielowi, który może lepiej śledzić nowe trendy, świadczy o jego odpowiedzialności i strategicznym podejściu do edukacji. Habilitant podkreśla ważność kreatywności i oryginalnego myślenia. Uczy studentów, że poznanie narzędzi nie powinno skupiać się na łatwo osiągalnych efektach, lecz na rozwijaniu własnych, unikatowych pomysłów:

Komputer w przeciwieństwie do tradycyjnych mediów plastycznych bardzo szybko oferuje „efekt”. [...] Często obserwowałem takie zjawisko u studentek / studentów, (ale także i u siebie), kiedy oryginalny, często dobrze rokujący zamysł projektowy zostaje w trakcie pracy zarzucony na rzecz pozornie dobrego i łatwego w realizacji efektu oferowanego przez oprogramowanie. Im lepiej jednak narzędzie to poznamy tym bardziej odporni jesteśmy na tego typu zagrożenia. A osiągając swobodę pracy zyskujemy łatwość w podążaniu za własnym pomysłem / intencją projektową.

Te słowa dra Wojciecha Kapeli powinny być swoistym credo dla wszystkich, którzy pracują z nowymi technologiami szczególnie w kontekście AI i jej zastosowania w edukacji – maszyna nie może zastąpić myślenia i konieczności stałej weryfikacji otrzymywanych informacji.

Habilitant jako dydaktyk realizuje swoje obowiązki związane z popularyzacją nauki i sztuki. Między innymi przez lata na Wydziale Architektury Wnętrz krakowskiej ASP organizował, prowadził i koordynował interdyscyplinarne warsztaty 3D (2014-2021). W latach 2019-2022 na YouTube realizował kanał edukacyjny dotyczący grafiki 3D. Przy współpracy z Wojewódzkim Ośrodkiem Terapii i Uzależnienia organizował dla studentów konkursy kampanii społecznych (2021, 2022). Bierze udział w końcoworocznych wystawach i pokazach prezentujących prace studenckie zrealizowane na przedmiotach **Intermedia** (współpraca dr T. Wesołowski), **Projektowanie Graficzne**, **Informatyka dla Projektantów** (2012-2023). Z pewnością swoją pozycję dydaktyka ugruntowuje dzięki autorskim programom nauczania dla wymienionych powyżej przedmiotów. Dodatkowo w Instytucie Sztuk Projektowych Polskiej Akademii Nauk Stosowanych w Przemyśle prowadzi zajęcia według swojej koncepcji z: **Modelowania 2D/3D**, **Technik Prezentacyjnych** i **Projektowania Graficznego**.

Jako ekspert jest jurorem w konkursie FotoKrajobraz organizowanym przez Katedrę Architektury Krajobrazu Politechniki Krakowskiej imienia Tadeusza Kościuszki (2017-2023).

Dr Wojciech Kapela w swojej twórczości indywidualnej realizuje ambicje twórcze w cyfrowej grafice artystycznej oraz w fotografii. Jego działania w grafice cyfrowej charakteryzują się swobodnym eksplorowaniem nowych możliwości narzędzi i oprogramowania, co czyni ten obszar miejscem nieustannych eksperymentów formalnych i estetycznych. Grafika 3D, jako dominujące pole jego zainteresowań, umożliwia mu swobodne przeplatanie intuicji i algorytmicznych procesów w kreacji artystycznej. Jego wymyślane przestrzenie pejzażowe z surrealistycznymi budowlami przywodzą na myśl scenografie do gier komputerowych. Oddają wielki potencjał specyficznej wyobraźni, która jest jednak w jakimś sensie „uwięziona” przez narzędzia służące do kreowania tego wirtualnego uniwersum.

Inaczej sprawy się mają w fotografii, która obecna jest w życiu habilitanta, jak sam twierdzi, od czasów szkolnych i odgrywa różne role: od estetycznej przyjemności po narzędzie w projektach komercyjnych i autorskich. Odkrywamy, że Wojciech Kapela ma naturę wagabundy. Aparat fotograficzny jest nieodłącznym wyposażeniem jego podróżniczego ekwipunku. Pasja poszukiwania „swojego” obrazu stała się ważnym elementem jego prywatnego życia, dzięki niej posiada bogate portfolio fotograficzne z różnych zakątków świata, w tym także dotyczące polskiej przyrody. Natura jest dla bohatera tej recenzji wielką inspiracją. Zarówno w makrofotografii jak i w epickich pejzażach, często kreowanych magicznym światłem, szuka tajemnicy i sensu ludzkiego życia. Czujemy, że dla Wojciecha Kapeli kontakt z przyrodą jest odskocznią i detoksem od świata technologii.

Ocena osiągnięć zgłoszonych jako dzieło habilitacyjne (zgodnie z Art. 219. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce, Warunki nadania stopnia doktora habilitowanego)

Jako dzieło habilitacyjne dr Wojciech Kapela zgłosił cztery niezależne realizacje projekcji video i animacji przeznaczone dla wydarzeń kulturalnych, które nazwał wspólnym tytułem: „eMotion Design”. Obrazowanie wideograficzne w przestrzeni wystawienniczej i scenografii teatralnej.

Kryteriami, które wpłynęły na ich wybór według habilitanta są:

- projektowanie ruchu prezentowane w formie videografiki
- miejsce ekspozycji – scena teatralna i sala muzealna
- autorska kreacja
- wieloaspektowość środków wyrazu i rozwiązań formalnych
- uznanie przez środowisko artystyczno-zawodowe wydarzenia jako wyróżniające

Wybranymi realizacjami są:

1. „Od marzeń o lataniu do Fabryki Snów. Polscy Leonardowie” (2017-18)

- Lokalizacja: EC1 Łódź — Miasto Kultury
- Kurator: Piotr Kulesza
- Projektant wystawy: dr hab. Tomasz Wójcik

Wystawa, była częścią międzynarodowego projektu, prezentowała sylwetki polskich wynalazców i ich osiągnięcia w dziedzinach takich jak lotnictwo, włókiennictwo, kinematografia, fotografia barwna i telewizja. Kapela zaprojektował i zrealizował całość materiałów wideograficznych, które były kluczowym elementem wizualnym wystawy, obejmując również mapping i instalację.

2. „Wajda” (2019)

- Projekt i realizacja oprawy projekcyjnej oraz instalacji video z mappingiem architektonicznym
- Lokalizacja: Muzeum Narodowe w Krakowie
- Kurator: dr hab. Rafał Syska
- Projektant wystawy: dr hab. Tomasz Wójcik

Była to przekrojowa wystawa poświęcona życiu i twórczości Andrzeja Wajdy, zaaranżowana w Muzeum Narodowym w Krakowie. Habilitant stworzył serię instalacji video, która była integralną częścią ekspozycji, wzmacniającą emocjonalny odbiór wystawy.

3. „Król Lear” (2020)

- Projekt i realizacja projekcji video i animacji
 - Reżyseria: Anna Augustynowicz
 - Scenografia: Marek Braun
 - Koprodukcja: Teatr im. H. Modrzejewskiej w Legnicy, Teatr im. J. Kochanowskiego w Opolu
- Scenografia spektaklu opierała się na pustej scenie z dużym ekranem tylnej projekcji. Projekcje video stanowiły integralną część przedstawienia, wspierając symboliczną i wizualną narrację sztuki.

4. „Savannah Bay” (2021)

- Projekt i realizacja projekcji video i animacji
 - Reżyseria: Józef „Żuk” Opalski
 - Scenografia: Aleksandra Reda
 - Koprodukcja: Narodowy Teatr Stary w Krakowie, Teatr Polski im. Arnolda Szyfmana w Warszawie
- Kameralny dramat, w którym projekcje video tworzyły iluzoryczną przestrzeń, intensyfikując emocjonalny odbiór sztuki. Scenografia i projekcje współtworzyły naprzemiennie iluzyjną przestrzeń realnego wnętrza lub zmienną, amorficzną przestrzeń, oddającą stany emocjonalne bohaterów.

Długo zastanawiałem się jaką strategię oceny przyjąć przy sporządzaniu tej recenzji. Zasadniczo powinienem każde ze zgłoszonych dzieł poddać wnikliwej analizie. Zdefiniować specyfikę realizacji, wyszukać cechy wyjątkowości, określić kontekst inscenizacji i porównać do innych tego rodzaju działań realizowanych przez polskich i światowych twórców. Wyodrębnić oryginalny język plastycznej wypowiedzi artysty, nazwać narzędzia formalne i środki stylistyczne, którymi się posługuje, aby w końcu spróbować przedstawić filozofię i *modus operandi* jego twórczości. Ale tego nie zrobię. Postanowiłem zostawić tę pracę osobom, które w przyszłości napiszą monografię dorobku Wojciecha Kapeli. Ja mam stwierdzić jednoznacznie w konkluzji, czy przedstawione do oceny realizacje dra Wojciecha Kapeli spełniają wymogi stawiane kandydatowi do stopnia doktora habilitowanego określone w art. 219 ust. 1pkt 2 ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce. Jednoznacznie stwierdzam, że tak.

Osiągnięcia i dokonania habilitanta oceniam wysoko. Cenię to, że swój temperament artysty jest w stanie kontrolować intelektualnymi narzędziami, które posiada jako projektant graficzny, czyli osoba, dla której komunikacja z widzem, odbiorcą treści, obrazów, narracji jest najważniejsza. Tworzone dzieło przyjmujące formę wystawy lub spektaklu jest przecież komunikatem, w zależności od potrzeby, edukacyjno-informacyjnym (Polscy Leonardowie, Wajda) lub otwartego, artystycznego dającego możliwość wieloznaczej interpretacji i rozbudzającym wyobraźnię widza (Król Lear, Savannah Bay). Jego

umiejętności wizualizowania treści są wyjątkowe. Przez prawie trzydzieści lat swojej aktywności zawodowej przechodził wszystkie etapy rozwoju – od komercyjnych działań – do oryginalnych, osobistych rozwiązań artystycznych dla instytucji kultury. Posiada dar współpracy w zespole, co jest niezbędne, jeżeli chce się osiągać sukcesy we współpracy z muzeami i teatrami. W *Autoreferacie* wskazuje na potrzebę ścisłej współpracy z projektantami i reżyserami oraz dostawcami technologii AV, aby osiągnąć pełną synergię pomiędzy koncepcją wizualną a przestrzenią. Potrafi zachować swoją autonomię artystyczną, realizując projekty dla innych twórców. W mądry sposób odnajduje w takich relacjach pole dialogu, oferując otwartość przy redefiniowaniu swoich pomysłów. Interdyscyplinarność przejawiająca się w ścisłej współpracy z reżyserami, scenografami niejednokrotnie również z aktorami owocuje spójnymi, głęboko przemyślanymi realizacjami. Dr Wojciech Kapela jest profesjonalistą w swoich działaniach.

Wszystkie cztery realizacje przedstawione do oceny charakteryzuje ścisła integracja projekcji z przestrzenią wystawienniczą lub sceniczną. Projekcje są starannie dopasowane do architektury miejsca, tworzą spójne kompozycje wizualne. To co budzi moje szczere uznanie, to stale pogłębianie wiedzy i rozszerzanie umiejętności związanych ze stosowaniem najnowszych rozwiązań technologii projekcyjnych. Dr Wojciech Kapela wykorzystuje szeroki wachlarz technik mappingowych, videograficznych, od nagrań filmowych, przez animacje 3D, po infografiki i przetworzone archiwalia. Innowacyjnie podchodzi do każdego nowego zadania, starając się nadać swoim pracom unikatowy charakter. Siłą tych realizacji jest immersyjność obrazu. Świetnym przykładem jest dookólna projekcja *Mise-en-scène* na wystawie „Wajda”, gdzie użycie ekranu 360 stopni wokół sali umożliwiło zwiedzającym jednoczesne śledzenie kilku niezależnych akcji filmowych, co w efekcie spowodowało wyjątkowe zanurzenie widza w świecie i atmosferze pracy mistrza światowej kinematografii. Ciekawym przykładem kompozycji i dynamiki akcji była instalacja „Bal końca świata” z filmu „Popiół i diament”, gdzie wyseparowane z filmu postacie były wyświetlane na wydrukowanym kadrze, co zacierało granice między fizycznym a projekcyjnym elementem wystawy. Warto zwrócić uwagę na fakt, że każda z realizacji posiada unikatowe cechy, które wyróżniają te wydarzenia. W wystawie „Od marzeń o lataniu do Fabryki Snów. Polscy Leonardowie” habilitant zastosował ciekawą koncepcję przestrzenną polegającą na przemyślanym rozmieszczeniu płaszczyzn projekcyjnych i oryginalnych obiektów w przestrzeni wystawy, co stworzyło narracyjną ścieżkę, która prowadziła widza przez historię czterech wynalazców: Kazimierza Prószyńskiego, Jana Szczepanika, Czesława Tańskiego i Jana Wnęka. Wystawa wykorzystała dynamiczny montaż materiałów wideo, aby opowiedzieć historię bohaterów w sposób angażujący i inspirujący. Przykład materiałów poświęconych Janowi Wnękowi, łączących współczesne ujęcia z drona, archiwalne nagrania oraz animowane modele 3D, ilustruje otwartość habilitanta na stosowanie różnych konwencji stylistycznych w jednym projekcie. To różnorodne stosowanie technik wizualnych bardzo wspierało wielowątkową narrację merytoryczną. Zaś wykorzystanie wysokości sali do 700 cm umożliwiło wertykalne rozbudowanie ekspozycji zwiększającej jej wizualny i przestrzenny potencjał. Dodatkowo wartością tego projektu stała się jego elastyczność i adaptacyjność. Dr Wojciech Kapela wraz z Tomaszem Wójcikiem zaprojektowali mobilną wersję wystawy, co pozwoliło na prezentację jej treści podczas festiwalu filmowych i innych wydarzeń kulturalnych, zwiększając tym samym jej dostępność i zasięg.

Przy realizacjach dla sztuk teatralnych habilitant wykazuje się wnikliwością i głębokim zaangażowaniem w proces współtworzenia spektakli, które zawsze oprócz treści przekazują widzowi całą gamę emocji i przeżyć wynikających z działania obrazu. Przy projekcie do „Savannah Bay” dzięki przemyślanemu połączeniu elementów technicznych i artystycznych, które innowacyjnie łączyły przestrzeń sceniczną z metodami projekcji, udało mu się stworzyć atmosferę idealnie oddającą oniryczny charakter dramatu Marguerite Duras opowiadającego historię dwóch kobiet. Pamięć bohaterek jest osią dramatu – piętrzące się rozmaite wspomnienia – miłosne, czasem traumatyczne, przywoływane w dialogu aktorek – Anny Polony i Alicji Wojnowskiej – są umiejętnie ilustrowane przy pomocy video i animacji. Z punktu widzenia formalnego projekcje były stosowane oszczędnie w scenach realistycznych, pełniąc rolę wspomagającą scenografię, zaś w scenach retrospekcji projekcje rozwijały przestrzeń w głąb, zmieniając charakter obrazu na bardziej abstrakcyjny i niedookreślony, pozostawiając widzowi przestrzeń do własnej interpretacji.

Umiejętności współpracy z zespołem teatralnym zaprezentował habilitant również przy projekcie do spektaklu „Król Lear”. Pracując nad projekcją video i animacją do tej sztuki w reżyserii Anny Augustynowicz, zastosował pomysłowe podejście, które idealnie współgrało z minimalistyczną i ascetyczną scenografią Marka Brauna. Przyjmując intencjonalną strategię odarcia przestrzeni scenicznej z dekoracji, Braun stworzył warunki, w których projekcje Wojciecha Kapeli mogły odegrać kluczową rolę w narracji spektaklu. Projekcje video, jakie Kapela stworzył, nie tylko wypełniały fizyczne i symboliczne przestrzenie sceny, ale także potęgowały dramaturgiczne i emocjonalne napięcia dramatu. Użycie abstrakcyjnych obrazów i tekstur czasami służyło za ledwo zauważalne tło dla akcji, innym razem stanowiły dominujący element sceny. Jednym z najbardziej poruszających momentów, który ilustruje umiejętność habilitanta w manipulacji wizualnym medium, była scena bitwy w akcie V. Tutaj autor użył animowanych etiud przedstawiających naloty krzyży-samolotów, które były zarówno nawiązaniem do historycznych bombardowań, jak i metaforą chaosu wewnętrznego i zewnętrznego w dramacie. Efekt „postarzenia” materiału dodatkowo wzmocnił wrażenie anachronizmu i uniwersalności tematu. Całość jego pracy była znakomitym przykładem tego, jak nowoczesne technologie mogą wspierać klasyczne formy teatru, dodając nowe warstwy interpretacji i zwiększając ogólny wpływ na odbiorcę.

Podsumowując. Umiejętności i zaangażowanie dr Wojciecha Kapeli w obszar projektowania multimedialnego manifestuje się na kilku płaszczyznach. Pierwszą z nich jest głębokie zrozumienie roli, jaką technologia odgrywa w nowoczesnym projektowaniu graficznym i multimedialnym. Jego praca z motion design i mappingiem pokazuje, jak zaawansowane narzędzia cyfrowe tworzą nowe doświadczenia wizualne. Drugą płaszczyzną jest znaczenie współpracy z różnymi specjalistami z dziedzin sztuki i techniki. Praca z projektantami, scenografami, reżyserami i innymi twórcami pozwala mu na kreowanie bardziej złożonych i angażujących projektów. Jest to z pewnością efekt odpowiedzialności zawodowej, którą się kieruje, posiada bowiem świadomość, że choć jest twórcą i autorem projektów, jego prace mają na celu wspieranie i budowanie większej narracji, co jest istotne w projektach takich jak spektakle teatralne czy wystawy muzealne. Taka postawa jest kluczowa w projektowaniu multimedialnym, które jest zarówno formą sztuki jak i narzędziem komunikacji.

Na koniec zacytuję słowa habilitanta, które moim zdaniem dopełniają jego portret twórcy:

Przynależę do pokolenia, które odebrało praktycznie w całości „analogowe”, klasyczne wykształcenie plastyczne. Rysowaliśmy na kartce, nie na tablecie, malowaliśmy na płótnie, a nie

w Pajncie, natomiast zdjęcia wywoływaliśmy w ciemni, a nie w Lightroomie. Za to pracę zawodową rozpoczynałem już w nowej, „cyfrowej rzeczywistości”. I z tego dysonansu rodziły się intrygujące pomysły i rozwiązania oraz nieustająca fascynacja możliwościami nowych technologii komputerowych

Konkluzja

Stwierdzam, że droga zawodowa dra Wojciecha Kapeli jest przykładem nieustannego rozwoju i poszerzania granic w dziedzinie projektowania multimedialnego. Jego kariera ukazuje głębokie zaangażowanie w tworzenie i edukację w obszarze nowoczesnych technologii i sztuki wizualnej. Praca dydaktyczna dra Wojciecha Kapeli koncentruje się na rozwijaniu w studentach umiejętności, które są równocześnie techniczne i artystyczne. Jako akademik realizuje swoje obowiązki pracownika naukowo-dydaktycznego, tworząc własne programy dydaktyczne, angażuje się w promocje sztuki i nauki. Jego twórczość charakteryzuje się wysokim poziomem technicznym i ciągłym poszukiwaniem nowych form wyrazu. Jej eksploracyjny charakter może być oceniony jako innowacyjny i inspirujący dla innych w dziedzinie sztuk plastycznych. Zgłoszone przez habilitanta do oceny dzieła mają charakter realizacji wybitnych. Jego wkład w rozwój polskiej sztuki multimedialnej szczególnie w aspekcie videograiki, mappingu realizowanych w przestrzeniach wystawiennictwa muzealnego oraz na scenach polskich teatrów jest wyjątkowy i stanowi trwały wkład w dziedzictwo narodowe polskiej kultury. Mając powyższe na uwadze, stwierdzam, że dr Wojciech Kapela spełnia wszystkie wymogi stawiane kandydatowi do stopnia doktora habilitowanego określone w art. 219 ust. 1pkt 2 ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce. Dlatego też w pełni popieram wnioski o nadanie dr Wojciechowi Kapeli stopnia doktora habilitowanego w dziedzinie sztuki w dyscyplinie sztuki plastycznych i konserwacja dzieł sztuki.

Prof. dr hab. Sławomir Witkowski